Posamezni izvod 30 grošev, mesečna naročnina 1 šil. V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Prispevajte v tiskovni sklad

LETNIK V | CELOVEC, V SREDO, 6. XII. 1950 | ŠTEV. 92 (364)

Na Dunaju so odkrili spominsko ploščo Francetu Prešernu

V okviru letošnjih proslav ob 150. letnici rojstva največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna je kulturno društvo „Slavia Viennesis" s sodelovanjem „Wiener Verkehrsverein" proslavilo spomin na Prešerna z odkritjem spominske plošče na bivšem Klinkewströmovem institutu, kjer je bil Prešeren za časa svojega bivanja na Dunaju vzgojitelj.

Na predvečer odkritja plošče, v soboto dne 2. t. m., je bila v „Schützensäle" spominska proslava, kjer je najprej spregovoril predsednik društva „Slavia Viennesis" dr. Anton Arndorfer, ki je predvsem pozdravil goste iz Koroške, predsednika Slov. prosvet. zveze dr. Francija Zwitterja, oktet pliberškega pevskega zbora pod vodstvom tovariša Foltija Hartmana, dr. Joška Tischlerja in pevski zbor „Slavček" iz Sveč.

Za uvod je na slavnostni akademiji umetniško igral na klavirju g. Titz Beethovenovo sonato o mesečini. Ob tej priložnosti je Slovenska prosvetna zveza podarila kulturnemu društvu „Slavia Viennesis" Prešernovo sliko in njegove Poezije, za kar se je predsednik dr. Arndorfer zahvalil na slavnostni akademiji. O pomenu Franceta Prešerna je na akademiji govoril lektor dunajske univerze dr. Karl Piuk, vmes pa so peli Prešernove in narodne pesmi pevci okteta pliberškega zbora in sveški „Slavčki"; posebno priznanje za svoj nastop so želi pliberški pevci, ki so zapeli res dovršeno. Ob koncu akademije je v imenu dunajskih Slovencev pozdravi vse navzoče, predvsem pa sodelujoče koroške Slovence dunajski Slovenec g. višji inšpektor Dominkuš.

V nedeljo pa se je zbralo veliko število ljubiteljev kulture in častilcev velikega Prešerna pred bivšim Klinkewströmovim institutom, kjer je župan dunajskega mesta g. dr. h. c. Theodor Körner odkril spominsko ploščo. Svečanosti so se udeležili tudi visoki gostje pooblaščeni minister FLR Jugoslavije na Dunaju tovariš Viktor Repič in legacijski svetnik tovariš Mitja Vošnjak. Najprej je slovesni akt odprl načelnik 8. dunajskega okraja g. Rieder, ki je nakazal veliki pomen Franceta Prešerna za prijateljstvo med narodi in predvsem poudaril, da ima današnja slovesnost še prav poseben pomen za sedanji čas, ko ves svet hoče živeti v miru in si želi prijateljstva med narodi. Za njim je pozdravil navzoče goste in prav tako poudaril pomen Prešerna predsednik „Wiener Verkehrsverein" g. Jenschitz.

Slavnostni govor ob odkritju je imel lektor dr. Piuk, ki je na široko orisal življenje Franceta Prešerna.

Po slavnostnem govoru je župan g. dr. h. c. Theodor Körner odkril ploščo in ob tej priložnosti izrazil svoje veselje, da kot starina še osebno pozna vse kraje Prešernovega ustvarjanja, kot Vrbo, Rihenberk, Ljubljano, Dunaj in Kranj ter bi želel, da bi Prešernova načela obveljala tudi danes, ko si ves svet želi miru. Koroške Slovence pa je direktno pozval, da naj ostanemo zvesti izročilu velikega Prešerna ter zvesti tudi svojemu narodu.

V imenu svoje skupine je v kratkih stavkih izrazil zahvalo predsednik dr. Joško Tischler, nato pa je spregovoril v imenu Slovenske prosvetne zveze njen predsednik dr. Franci Zwitter, ki je med drugim dejal: Pomen velikih mož je v tem, da globoko zasidrani v svojem lastnem narodu spoznajo pomen časa, iz tega spoznanja napovejo ostro borbo vsemu, kar je trhlega in gnilega, da kot vidci svojim sodobnikom odprejo oči za narodnostne in človečanske idejale ter se s tem dvignejo nad svojo dobo in postanejo potomcem vodniki in pomniki za stoletja. In prav v tem je tudi veličina slovenskega pesniškega prvaka Franceta Prešerna, ki je svojemu slovenskemu narodu že pred 100 leti kazal in pokazal pravo pot.

Prešerna imenujemo v splošnem „pevca ljubezni"; toda prav v njegovi ljubezenski poeziji se najbolj izraža njegovo spoznanje tesne povezave osebne usode z usodo celokupnega naroda. „Sonetni venec", ki nedvomno pomeni višek tovrstnih pesniških stvaritev evropske literature sploh. vsebuje vso slovensko problematiko; v dveh kiticah je Prešeren zbral vso zgodovino slovenskega naroda: zgodovino nesvobodnega, od tujih fevdalcev odvisnega naroda, zgodovino obrambe višje kulture pred vpadi Turkov. Prešeren obsoja v njih takratni absolutizem in hlapčevsko klanjanje slovenskega naroda pred tujino, izpričuje pa svojo neomajno vero v bodočnost svojega naroda!

V „Zdravljici„ pa združuje Prešeren svojo ljubezen do domovine, ljubezen do svojega naroda in dežele, do njegove svobode enakosti in bratstva vseh narodov, ko poje:

Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan,
da koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

S to svojo pesmijo je postal Prešeren resnično „vzor narodom".

Koroški Slovenci, ki s Prešernom nismo povezani samo s tem, da je med drugim delal tudi v Celovcu, temveč predvsem zaradi tega, ker je največji sin našega naroda, pozdravljamo počastitev našega pevskega prvaka z odkrivanjem spominske plošče. Naj bi se njegovi visoki ideali uresničili predvsem v Avstriji, kjer živimo Avstrijci in Slovani v eni in isti državi. Koroški Slovenci hočemo ostati zvesti zvišeni oporoki Prešerna!

Tudi ob odkritju spominske plošče so peli koroški pevci Prešernove pesmi in spet je oktet pliberškega zbora prav tako kot na predvečer žel posebno priznanje.

Predsednik društva „Slavia Viennensis" dr. Anton Arndorfer je nato zaključil slovesnost, koroški pevci pa so se poslovili s pesmijo „Nmav črez izaro".

Odkritja plošče so se poleg zgoraj omenjenih gostov udeležili tudi univerzitetni profesor dr. Schmid, pesnica Pavla Preradovič in številni docenti ter asistenti dunajske univerze, v posebno velikem številu pa so se seveda zbrali dunajski Slovenci, da počastijo spomin največjega sinu našega naroda, ki je postal pravi „vzor narodom", kar izpričuje tudi besedilo na spominski plošči, kjer je zapisano:

„Vzor narodom:
Tukaj sta sklenila prijateljstvo
za življenje France
Prešeren, slovenski knez
pesništva, in Anastazij
Grün, avstrijski glasnik
svobode."

Prešernova proslava v Glinjah

Kakor ves slovenski narod kjer koli, smo tudi koroški Slovenci proslavili jubilej 150 letnice rojstva našega pesnika prvaka doktorja Franceta Prešerna. Slovenska prosvetna zveza je v nedeljo dne 3. decembra t. l. organizirala Prešernovo proslavo tudi pri Cingelcu na Trati pri Glinjah.

Številna udeležba na proslavi je bila zgovoren dokaz, kako se tudi koroški Slovenci zavedamo, kaj nam je in kaj dolgujemo velikemu spominu pesnika, ki je dal v svojem primeroma kratkem življenju slovenskemu narodu neminljive umotvore svojega umetniškega ustvarjanja.

Na proslavi je govoril o pesniku Francetu Prešernu tovariš dr. Mirt Zwitter, ki je uvodoma na kratko nakazal pesnikovo življenjsko pot. Navedel je njegovo rojstvo v ponižnem kmečkem domu, orisal je Prešernovo šolanje v Ljubljani, njegov študij na Dunaju in povratek v domovino kot doktor prava. Kot odvetniški pripravnik je služboval v Ljubljani, ter tudi za kratko dobo pri nas na Koroškem v Celovcu. Po pripravah v raznih odvetniških pisarnah je postal samostojen, a kmalu v 49. letu svojega življenja umrl v Kranju, kjer je pokopan.

To kratko in na zunaj nikakor ne navadno življenje pa je pomenilo za slovenski narod ogromno. Prešeren namreč ne predstavlja samo prvega pomembnejšega slovenskega pesnika, marveč rojstvo visoke pesniške umetnosti in hkrati tudi neposreden vrhunec. Po Prešernovi zaslugi se je slovenski jezik, iz jezika kmetov in pastirjev, razvil in povzpel na višino kulturnega in umetniškega izražanja ter smo Slovenci v prvi vrsti po zaslugi Prešernovih umetnin dosegli kulturno raven vseh ostalih evropskih narodov. Morda ta veliki korak najbolje prikaže primera, da se je o vrednosti dotedanje slovenske kulture izrazil nemški poslanec v dunajskem parlamentu, da bi vse kulturno bogastvo Slovencev lahko zamašil v culico in jo prinesel seboj na Dunaj. Danes pa ima slovenski narod bogato razvito znanost, ima svojo univerzo, svojo akademijo znanosti in umetnosti, svoje narodno gledališče, ustanove glasbene, upodabljajoče in vseh drugih vrst umetnosti. Knjižno bogastvo slovenskega naroda pa je postalo tako pestro, pomembno in mnogoštevilno, da se lahko kosa z literarnimi in znanstvenimi stvaritvami tudi številnejših narodov, ki nas pogosto za to bogastvo zavidajo.

To bogastvo seveda Prešeren ni ustvaril neposredno, a bil je prvi početnik in prva svetla zvezda na nebu našega kulturnega ustvarjanja in prerojenja. Po njegovi poti in njegovi visoki umetnosti kot vzor so sledili drug za drugoim novi vodniki in preroki, ki so skupno ustvarili to bogastvo. Tako je upravičeno veliki Ototn Župančič ob stoletnici Prešernovega rojstva pel o njem kot plamenu, ki gre skozi noč in kaže pot mladini, ki se z njim druži, dviga in pogumno gre dalje.

In od kod vse to Prešenovo bogastvo? France Prešeren je bil velik duh. Po notranji sili svojega genija se je upiral mračnjaštvu ter klavernosti tedanjih slovenskih kulturnih in družabnih razmer. Prešeren je bil napreden in velik umetnik, ki je združil v sebi spoznanje in doživetje vse tedanje kulturne Evrope ter dal slovenski literaturi iz tega bogastva celo vrsto novih pesniških oblik. Njegova posebna veličina je ravno v tem, da je kljub vsemu ostal pristno slovenski pesnik, ki je globoko doživljal vse narodove politične, socialne in kulturne probleme.

Prešeren je bil velik človek, bogatega srca in globoke duše. Osebno nesrečen in razočaran v ljubezni do ljubljenega dekleta, ki ga je zavrnilo na ljubo „imenitnejšemu" meščanu. Iz tega doživetja je ustvarjal najlepše umetnine, do tedaj in kasneje nedosežene višine. Prešeren je videl tudi neko sličnо zavračanje svojega globoko ljubljenega ljudstva zaradi njegove nezakrivljene ubožnosti in zaostalosti ter mu pel pesmi neminljive slave. Po svojem osebnem doživetju in spoznanju usode svojega ljudstva je našel pot do obče človeških spoznanj, svojega poslanstva in poslanstva svojega naroroda: oznanuje uveljavljanje pravice, resnice in lepote vsepovsod.

Zaradi tega nam je tudi še danes njegova umetnost kažipot in smernica kulturnega ustvarjanja. Peršernovo gledanje na vprašanje našega ljud. in sveta pa je po 150 letih neizpremenjen program, kot ga je izrekel v svoji „Zdravljici".

Govor, ki ga je govornik izpolnil z mnogimi citati Prešernovih verzov, je napravil na vse navzoče močan vtis. Dostojno je ljudstvo proslavilo obletnico rojstva svojega velikega pesnika.

Prešernova proslava pa je bila združena tudi z nastopi pevskih zborov s tekmovanjem za prehodni pokal Slovenske prosvetne zveze. Lepo ubrano petje slovenskih pesmi, je bilo za navzoče občinstvo samoobsebi lep in plemenit užitek, pa tudi zbori so odnesli seboj notranje zadoščenje, ker so pokazali priznano višino pevskih sposobnosti. Zbori Radiše, št. Janž in nastopi zborov Skofiče, Loga ves, Borovlje ter domači glinjski zbor so bili posrečeni in tudi skupni zbor je dobro odpel. Ocenjevalna komisija, sestoječa iz Goričnika, Olipica, Lojzke Krebsove in Nanije Nagadinove, ki je ocenjevala melodijo, harmonijo in doživetje pesmi, je po objektivni razsodbi prisodila prehodni pokal pevskemu zboru v Radišah, ker je pokazal posebno odlično harmonijo, zbor in pevovodja so bili kot celota ter je pel neprisiljeno naravno.

Novinarji iz Slovenije pridejo na obisk

Tanjug poroča, da bo skupina slovenskih novinarjev na vabilo avstrijskih novinarjev obiskala te dni Avstrijo.

Slovenski novinarji z ravnateljem urada za informacije pri predsedstvu vlade Ljudske republike Slovenije Sergej-em Vošnjak-om na čelu se bodo zadržali v Avstr. teden dni. Med drugim bodo obiskali tudi Gradec, Celovec in druge kraje na Koroškem.

Izid volitev v Zapadnem Berlinu

Zadnjo nedeljo so bile v Zapadnem Berlinu volitve, pri katerih so volili 127 poslancev. Čeprav so iz vzhodnega dela mesta poskušali vse, da bi volivce odvrnili od tega, da grejo na volišče, se je teh volitev udeležilo nad 90 odstotkov volivnih upravičencev.

Kakor pri dosedanjih volitvah v Zapadni Nemčiji je izšla iz volitev kot najmočnejša stranka tudi v Berlinu socialdemokratska stranka Schumacherja, ki je dobila 653.984 glasov ali 61 sedežev, krščanski demokrati so dobili 360.829 glasov in 34 sedežev, tako imenovana Svobodna nemška stranka pa si je osvojila 337.477 glasov oziroma 32 sedežev. Vse ostale stranke so ostale brez mandata.

„Umrli“ Žujovič je imel tiskovno konferenco

Pred nedavnim je javno tožilstvo FLRJ ustavilo kazenski postopek proti bivšemu jugoslovanskemu finančnemu ministru in bivšemu članu Centralnega komiteja KPJ Sretenu Žujovič-u.

Osumljencu je med preiskavo v zaporu bila dana možnost, da se iz dnevnega tiska seznani z dogodki v državi in svetu, zlasti pa o sovražnih akcijah vlade Sovjetske zveze in njenih satelitov proti Jugoslaviji in njeni borbi za neodvisnost in socialistično izgraditev.

V svoji izjavi, ki jo je po izpustitvi iz zapora poslal beograjski „Borbi“, je Žujovič priznal svoje ilegalne stike s svojetskimi organi ter priznal in razkril svoje sovražno delovanje proti socialistični Jugoslaviji. Sprevidel je škodljivost svojega zadržanja in se prepričal o sovražnosti sovjetske politike proti Jugoslaviji.

Moskovski oblastniki in vsi ostali kominformovci so vedno slikali Žujeviča kot „najbolj doslednega borca za sovjetsko politiko in najbolj borbenega pristaša aktivnega odporniškega gibanja proti ‚titofašizmu‘“. Zato ni čudno, da jih je izpustitev Žujevičega na svobodo in njegovo priznanje spravilo čisto iz tira. V svoji zadregi so si izmislili laž, da je Žujovič „po prestanem trpinčenju v zaporu umrl mučeniške smrti“. To laž so raztrobili potom tiska in radiooddaj, da bi prevpili vest o njegovem priznanju in izpustitvi.

Da bi pred vsem svetom razgalili podlo lažnjivost kominformske izmišljotine o „mučeniški smrti“, je imel Žujovič pretekli petek v Beogradu tiskovno konferenco za domače in tuje novinarje. Na tej konferenci je Žujovič med drugim dejal: „Nahajam se takem položaju, da moram dokazati, da sem še živ. Vesti, da sem bil umorjen, smatram za del gonje, ki so se je posluževali ze prej in se je še sedaj poslužujejo proti Jugoslaviji in njenemu vodstvu. Sedaj ko mi je uspelo spregledati in uvideti svoje napake, jim je mučno, posebno pred svojimi lastnimi množicami. Zato nadaljujejo s svojim bedastim početjem in trdijo, da nisem več med živimi“.

Poleg številnih jugoslovanskih in inozemskih novinarjev je bil na tiskovni konferenci navzoč tudi dopisnik sovjetske poročevalske službe „TASS“, tako da se je lahko na lastne oči in ušesa prepričal o nesramni laži kominformovskega radia in tiska in tudi same moskovske „Pravde“.

Vsi novinarji, ki so bili na tej tiskovni konferenci, so stavljali Žujeviču najrazličnejša vprašanja, ki so se nanašala na njegovo sedanje stališče o zunanji politiki Jugoslavije, o hegemonistični politiki voditeljev Sovjetske zveze, o njegovem bivanju v zaporu itd. Žujevič je na vsa vprašanja odgovarjal ter tudi dejal, da so v zaporu z njim dobro ravnali. Pripomnil je tudi, da sedaj ni več član Komunistične partije Jugoslavije, da pa upa, da bo nekega dne s svojim bodočim zadržanjem zaslužil, da postane spet član.

Od vseh navzočih novinarjev samo dopisnik „Tassa“ ni stavil Žujeviču nobenega vprašanja. Ko so ga jugoslovanski novinarji po končani tiskovni konferenci vprašali, zakaj je molčal, jim je odgovoril: „Na to konferenco nisem bil pripravljen“.

V kolikor je ta odgovor smešen je hkrati zelo značilen za ves Kominform. Verjetno tudi moskovski hlapčiči v Celovcu niso bili pripravljeni na to, da bo Žujevič imel tiskovno konferenco še potem, ko so uredniki „Volkswille“ svečano oznanili njegovo „mučeniško smrt“. Sami so se ujeli v zanko, ki so jo nastavili drugim v nadi, da se bo morda le našel vsaj kak posamezni lahkovernež, ki še morda ne zna ločiti brezvestne laži od resnice. Naši ljudje pa bodo na tem otipljivem primeru še bolj spoznali zlaganost in podlost tudi vseh ostalih klevet in laži, s katerimi polnijo stolpce svojega tiska ljudje brez vesti in politični revčki, ki nimajo nobenega čuta sramu.

V Ljubljani je umrl gledališki umetnik Ivan Levar

V noči od 30. novembra na 1. december je v Ljubljani umrl največji slovenski gledališki umetnik in redni profesor Akademije za igralsko umetnost Ivan Levar. Doživel je starost 63 let in že leta 1922 delal na ljubljanskem gledališču. Po vojni ga je jugoslovanska vlada dvakrat nagradila za najboljšo vlogo.

Dne 1. t. m. se je v avli dramskega gledališča v Ljubljani poslovil od pokojnika dr. Bratko Kreft, dramatrug Drame v imenu vseh ljubljanskih kolegov ter zastopstev iz Maribora, Trsta, Zagreba, Beograda in drugih jugoslovanskih mest. Ob zvokih fanfar so ponesli kolegi pokojnikovo krsto na furgon, ki je odpeljal velikega umetnika na Žale, od koder je bil popoldne pogreb na pokopališče.

Na Žalah so se od pokojnika poslovili: za ljubljansko gledališče pisatelj Juš Kozak, za Akademijo za igralsko umetnost profesor France Koblar, nadalje Mate Grkovič za zagrebško gledališče, inž. arh. Stupica za jugoslovansko državno gledališče iz Beograda in tov. Rohaček za slušatelje Akademije za igralsko umetnost. Zbor ljubljanske Opere je zapel žalostinko „Vigred se povrne“, nakar je žalni sprevod krenil na pokopališče.

Ob odprtem grobu se je poslovil ravnatelj ljubljanske Drame Slavko Jan z ginljivim govorom, pevci pa so zapeli „Pelin rožo“. Na zadnji poti so spremljali velikega umetnika poleg velike množice ljubiteljev njegove umetnosti, prijateljev in znancev še predsednik Prezidija Ljudske skupščine LR Slovenije Josip Vidmar, podpredsednik vlade LRS Marijan Brecelj, minister za znanost in kulturo Boris Ziherl in razni zastopniki številnih organizacij.

St. Jakob je proslavil našega pesnika Prešerna

Ob 150 letnici Prešernovega rojstva, dne 3. decembra, je bila v Narodnem domu kulturna prireditev, ki je bila posvečena spominu tega največjega slovenskega pesnika.

O Prešernu in njegovemu pomenu je govoril zastopnik Slovenske prosvetne zveze, ki je prebral v zvezi s svojim govorom tudi odlomke iz najpomembnejših pesmi našega velikega kulturnega prvaka. Pokazal ga je kot rojaka, ki je z vso globino svoje iskrene duše ljubil svoj narod, kateremu je bil prerok in budnik, kateremu pa je hotel postati Orfej, da bi ga dvignil iz zaostalosti, ki ga je obremenjevala in mu otežkočala razvoj. Kot videc bodočih dni je dal svojemu ljudstvu privid srečne domovine, ki bo prišla in mora priti vsem, ki žive v neutešnem hrepenenju po njej in si jo žele iz veka v vek; kajti —

„Največ sveta otrokom sliši Slave,“ — in
„tja bomo našli pot, kjer nje sinovi,
si prosti vol‘jo vero in postave!“

Pokazal je Prešerna kot človeka, ki je našel v svojem velikem človekoljubu iz svojega osebnega razočaranja in trpljenja pot do mogočne in ves svet obsegajoče misli o bratskem sožitju med narodi, ki je edini porok trajne in resnične sreče vsega človeštva. Njegove besede „Žive naj vsi narodi . . .“ veljajo prav današnjemu pokolenju, ki trpi pod brezumnim medsebojnim sovraštvom in to veličastno geslo, tako nas je pozval govornik ob zaključku svojega govora, naj uresničujemo z našim delom in našimi napori za dosego obče sreče nas vseh, v čast in zahvalo našemu velikemu Prešernu, ki ga nam je zapustil kot svojo oporoko.

Nato so nam igrali gostje SPD „Peca“ iz Šmihela pri Pliberku prekrasno igro „Sin“, ki nas je spomnila na mnoge podobne dogodivščine današnjega časa, ki se večkrat dogajajo v naši neposredni bližini.

S svojim dobrim in doživetim igranjem so igralci naravnost zadivili vse gledalce. Zlasti „sin“ Ciril se je predstavil kot izborni igralski talent, ki ga malokdaj srečamo.

Brez dvoma so zapustili prireditev vsi obiskovalci z zadovoljstvom in se z globokimi vtisi odpotili na svoje domove.

Večkrat bi želeli videti na našem odru take kulturne prireditve.

Francoski senator o Jugoslaviji

Pretekli petek je bila v „Centru za mednarodno politiko“ v Parizu konferenca, ki ji je predsedoval prezident francoske parlamentarne komisije za zunanje zadeve Bonnefour. Na konferenci so bile navzoče mnoge osebnosti francoskega političnega in javnega življenja.

Senator Leon Hamon, ki je pred nedavnim obiskal Jugoslavijo, je na tej konferenci poročal o svojih vtisih ter poudaril, da Jugoslavija s svojim zadržanjem mnogo doprinaša k stvari miru. Dejal je, da želi Jugoslavija zbližanje z vsemi deželami sveta, njena zunanja politika pa stremi po popolni neodvisnosti od obstoječih dveh blokov.

Senator Hamon se je zavzemal za brezpogojno pomoč Jugoslaviji ter zahteval, naj ji tudi Francija priskoči na pomoč z živili in kratkoročnimi posojili. Ob koncu je izrazil željo po vzpostavitvi čim ožjih kulturnih stikov med Francijo in Jugoslavijo.

Tržaško sodišče obsodilo urednika naprednega „Il Progresso“ lista

Tržaško sodišče je obsodilo odgovornega in glavnega urednika italijanskega lista „Il Progresso“ Evgenija Laurentija na 80.000 lir globe, ker je omenjeni list objavil svoječasno članek o bivšem fašističnem podpolkovniku Almerigogna. V članku so bili navedeni tudi zločini, ki jih je ta fašistični funkcionar kot komisar koprskega okraja zakrivil med vojno in zaradi katerih ga je kopersko sodišče v odsotnosti obsodilo na več let kaznilnice. Tržaško sodišče pa je bilo seveda drugega mnenja in ugodilo zahtevi bivšega fašističnega komisarja ter obsodilo urednika naprednega lista, ki je razkril zločine, storjene nad antifašistinim prebivalstvom.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Zadnjo nedeljo v novembru smo praznovali pri nas poroko Jokeja Siter, pd. Uklič evega, in Dinije Nagele iz znane Kovarjeve družine. Doma pri Kovarju so se zbrali najožji sorodniki in znanci, da se radujejo z mladim parom, prišli pa so seveda še mnogi drugi, da je bilo pri Kovarju kar vse živo. Vse je bilo prav dobre volje, celo Šimej se je tako razživel, da je pozabil na svojo gostilno, predvsem še potem, ko je videl „teto“, ki jo je na vsak način hotel „ukrasti“.

Jokej in Dini sta se vselila že v novi dom, ki ga je on zgradil tekom tega leta. Želimo obema, da bi uživala številna srečna in zadovoljna leta skupnega življenja in vzgojila svoj naraščaj v ljubezni do naroda, kateremu sta ostala zvesta tudi sama. Jokeja smo videli na vsaki naši prireditvi, Dini pa je svoječasno skrbela za našo društveno knjižnico in se rada udejstvovala v kulturnem delovanju.

Zgornje Bajdiše. Cestni delavec Valentin Ogris je 29. novembra t. l. popravljal vodovod ter pri tem tako nesrečno padel v jarek, da se je smrtno ponesrečil. Domnevajo, da se je utopil ali pa ga je zadela srčna kap Vsi poizkusi oživljanja so ostali brezuspešni.

Odlikovanje za tržaške partizane

Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je odlikovalo 122 bivših partizanov iz cone „A“ tržaškega ozemlja, ki so se v zadnji vojni borili v vrstah Jugoslovanske armade. Pri slovesni predaji odlikovanj, ki jo je izvedel šef jugoslovanske delegacije v Trstu Rihard Knez, se je v imenu Zveze bivših partizanov Svobodnega tržaškega ozemlja zahvalil za odlikovanja tov. Vladimir Kenda in poudaril, da bo to visoko priznanje odlikovanim protifašističnim borcem nova pobuda za podpiranje pravične jugoslovanske politike v borbi za obrambo neodvisnosti, za ohranitev miru v svetu in za izgradnjo socializma.

Ali bo Kitajska pristala na premirje v Koreji

Odkar je v dogodke v Koreji posegla tudi Kitajska s svojo vojsko, se nekatere države, v prvi vrsti Indija, prizadevajo, da bi v Koreji omogočili premirje. Glavno vprašanje pri tem, ki nastaja, je: ali bo tudi Kitajska pristala na takšno premirje.

V zvezi s tem vprašanjem poročajo iz Lake Successa, da bi bila LR Kitajska mogoče pripravljena pristati na ukinitev korejskega spora, če bi mejo ob premirju ponovno vzpostavili na 38. vzporedniku. Poleg tega pa bi Kitajska v takem primeru stavila še nadaljnje tri pogoje: Zopetno vzpostavitev severnokorejske vlade v pokrajine severno 38. vzporednika in izvedbo splošnih volitev po vsej Koreji. Umik ameriškega brodovja iz področja Formoze in ukinitev ameriške pomoči Čangkajšku. Takojšen sprejem Kitajske v Organizacijo združenih narodov.

Glavni štab ameriških sil v Heidelbergu javlja, da so izpustili na svobodo 14 vojnih zločincev, ki so bili zaprti v Landsbergu na Bavarskem. Od teh jih je 9 obsojenih na dosmrtno ječo in sicer na procesu proti zločincem iz koncentracijskega taborišča v Mauthausenu. Izpust je odločila revizijska komisija ameriškega visokega komisarja. Prav tako bo kmalu izpuščenih 5 drugih vojnih zločincev, ki so bili na podrejenih mestih v taborišču Dachau in so bili obsojeni na zaporne kazni od 12 do 20 let.

Kakšen je notranji sestav

Organizacije Združenih narodov

Organizacija Združenih narodov je širok mednarodni organ, ki jo predstavljajo Generalna skupščina, Varnostni svet, Ekonomsko-socialni svet, Skrbstveni svet, Meddržavno sodišče in Tajništvo.

Generalna skupščina je edini organ, v katerem sodelujejo vse države članice OZN, dočim se v vseh ostalih glavnih organih izvolijo predstavniki različnih držav, da bi se na ta način ustvarili številčno čim manjši forumi, ki lahko zato uspešno in hitro delajo.

Funkcije in pooblastila Generalne skupščine lahko razdelimo takole:

1. borba za svetovni mir in mednarodno varnost;
2. razvijanje mednarodnega gospodarskega sodelovanja;
3. izvajanje mednarodnega skrbstvenega programa.

Reševanje nalog, ki jih postavi pred Generalno skupščino trenutni mednarodni politični položaj, Generalna skupščina izroča posameznim odborom, ki pa nimajo izvršilne oblasti in so neposredno podrejeni Generalni skupščini. Stalni odbori Generalne skupščine so: odbor za politična vprašanja, odbor za gospodarstvo in finance, odbor za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja, odbor za skrbstvena vprašanja, odbor za administrativna in proračunska vprašanja, odbor za pravna vprašanja in verifikacijski odbor.

Vsi ti odbori imajo dvojno nalogo, obravnavati morajo vprašanja, ki jim jih izroči Generalna skupščina in spadajo v njihovo pristojnost, pripravijo pa tudi osnutke priporočil in resolucij, ki jih dostavijo Generalni skupščini v odobritev.

Vsaka država OZN ima pravico sodelovati in biti izvoljena v kateri koli organ OZN. Vendar so to pomožni in ožji organi in je zato nemogoče, da bi delegacija vsake države sodelovala v vseh odborih in pododborih. Vendar so delegacije porazdeljene tako, da lahko en del teh sodeluje pri razpravah v Generalni skupščini, drugi del pa lahko istočasno sodeluje v razpravah posameznih važnejših odborov. Poleg prej omenjenih odborov pa obstoji še cela vrsta pododborov, ki se ustanavljajo po potrebi ob vsakem zasedanju.

Medtem ko je Generalna skupščina svetovalni organ Združenih narodov, je Varnostni svet izvršilni organ. Varnostni svet je do letošnjega zasedanja imel še celo več izvršilne oblasti kot Generalna skupščina. To se je odražalo v tem, da so se vsa vprašanja obravnavala samo načelno, Varnostni svet pa svojih sklepov pred njihovo izvršitvijo ni bil dolžan predložiti v odobritev Generalni skupščini. Ustanovna listina OZN daje namreč Varnostnemu svetu tako široka pooblastila zato, da bi v primeru nevarnosti lahko hitro in učinkovito sprejel potrebne ukrepe, kar Generalni skupščini ne bi bilo mogoče zaradi njenega velikega aparata. Na sedanjem zasedanju OZN so del te izvršne oblasti prenesli neposredno na Generalno skupščino, ker bi v Varnostnem svetu akcije za ohranitev miru lahko paralizirala katera koli

(Dalje na 4. strani

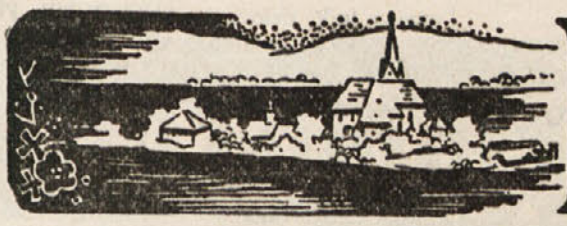

Po naši zemlji

PLIBERK

Na njivo miru pod Libičem smo zanesli k zadnjemu počitku najstarejšo ženo iz Pliberka. Preminula je stara Ovčjakova mati, vdova po klobučarju Ovčjaku, ki jo je že pred kakimi petindvajsetimi leti zapustil. Pokojna Ovčjakova mati je dosegla starost 93 let. Ovčjakova mati si je v svojo visoko starost ohranila duševno prožnost in telesno svežost ter se je kljub vsem mogočim neprilikam v Pliberku do konca zavedala, h kateremu ljudstvu pripada. Svojemu slovenskemu narodu je ohranila zvestobo do groba in svoje dolžnosti do naroda tudi izpolnjevala. Kadar koli so bile volitve, je z glasovnico oddala svoj glas stranki, o kateri je vedela, da bo zastopala koristi ogroženega naroda. Osebno je bila dobra in gostoljubna in marsikdo se je rad oglasil v njeni hiši, kjer je bil deležen prijaznega sprejema in pristnega slovenskega gostoljubja.

Ovčjakovo mater so imeli vsi, ki so jo poznali, radi in jo je tudi velika množica spremila na njeni zadnji poti. Ohranili jo bomo v lepem spominu. Naj počiva v miru, preostalim pa naše sožalje!

Vabilo

Šiviljski tečaj v Selah-Zgornji Kot vabi ob zaključku tečaja na razstavo šiviljskih izdelkov, ki bo v petek, dne 8. decembra 1950 pri Maleju.

Razstava bo odprta od zutraj do večera.

Popoldne ob 14. uri bo **Miklavževanje** za otroke, zvečer pa za odrasle.

Pridite mnogoštevilno!

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci" v Kotmari vesi bo priredilo v nedeljo, dne 10. decembra 1950, ob 14. uri, pri Plajerju

Miklavževanje

Nastopili in obdarovani bodo otroci.

Borovlje. Odrejc Jožef, šofer pri lesnem trgovcu Jaritzu v Borovljah, se je pri nakladanju lesa ponesrečil. Bil je v najboljših letih ter si je šele letos postavil lastno hišico. Bil je postrežljiv človek, ki je vsakomur rad pomagal, posebno s svojim avtom.

ŠKOFIČE

Dne 25. novembra je bila seja občinskega odbora. Med petimi točkami sta bili dve, ki sta vzbudili živahno in burno diskusijo. Pri prvi točki smo obravnavali vozno pot na Podjerberk, po kateri morajo voziti tamkajšnji vaščani svoje gospodarske vožnje. Ob tej poti pa je bivši Ortsgruppenleiter Schelander kupil neko parcelo in prepovedal po poti voziti. Komisija, ki jo je sestavila občina in pri kateri je bil prisoten okrajni glavar, ni nič opravila ter bodo morali prizadeti posestniki zadevo urediti sodnijskim potom.

Kot četrta točka dnevnega reda pa je bil predlog zastopnika „Kmečko-delavske stranke", naj se napravi na ljudski šoli v Škofičah dvojezičen napis. Ko je župan k tej točki odprl debato, se je najprej oglasil bivši nacistični župan in Ortsbauernführer ter sedanji zastopnik ÖVP-ja, Hans Thaler, in izjavil, da dvojezičnega napisa ne smejo napraviti, ker bi bila to po njegovem mnenju klofuta za plebiscitno „darilo", ki ga je občina dobila. Ne vemo če je hotel s tem reči, da so ta „darila" namenjena za ponemčevalne namene. Govoril je vsevprek, da tukaj ni Slovencev, temveč so samo vindišarji in kdor se šteje za Slovenca, pa je izdal Avstrijo in gleda čez Karavanke. Ko ga je nato naš podžupan vprašal, kaj je z onimi, ki so in še škilijo v velenemški rajh in so dejansko prejšnjo Avstrijo izdali, se je ta širokoustil, da je on najbolj zvest Avstrijec. Prav dobro ga razumemo, sedaj pač govori, ko ni več Hitlerja, kakšen „zvest Avstrijec" je prej bil, pa tudi vemo. Odbornik Kargl od Wirtschaftsblocka je pa trdil, da se njegovi otroci ničesar ne naučijo v šoli, ker se morajo nekoliko učiti tudi slovenski ter da je to velika krivica. Oni, ki ne morejo prenašati nemščine, tako je nasvetoval, naj se takoj spravijo od tod. Na vprašanje našega zastopnika, kaj pravi k temu, ko so slovenski šolarji prisiljeni, da se morajo že od nekdaj učiti nemški, je ta trdil, da je to popolnoma naravno in naj si Slovenci ustanovijo za svoje otroke svoje razrede. Tak nasvet je seveda smešen, ker so šole po naših vaseh zgradili tudi z denarjem iz davkov, ki jih naše ljudstvo plačuje leto za letom.

Naš podžupan je vprašal župana, kako je občina porabila znesek plebiscitnega „darila", ko za slovenske kulturne potrebe ni bilo niti groša, čeprav se tudi ta denar prav tako steka iz naših davkov.

Pri glasovanju o predlogu za dvojezičen napis na ljudski šoli je bilo pet glasov proti in štirje glasovi za predlog. Proti so glasovali 1 ÖVP-jevec, 2 Wirtschaftsblock. in 2 socialista. Dva socialista sta se glasovanja vzdržala.

Manj se čudimo, da so proti glasovali nepoboljšljivi in zakrknjeni šovinisti od ÖVP-ja in Wirtschaftsblocka, ki se svoje nacistične miselnosti ne morejo otresti, čudimo pa se socialistom, ki so glasovali proti tako samoumevnemu predlogu, ko se na drugi strani hvalijo s svojim internacionalizmom in narodno strpnostjo. Iz tega je razvidno, kako narodno odpadništvo kvari objektivno razsodnost, če pripomnimo, da matere teh socialistov nemško niti niso znale.

Odklonitev tega predloga, poudarjamo še enkrat, predloga, ki zadeva eno izmed naših pravic, da bi imeli na ozemlju, naseljenem po ljudstvu, ki je v pretežni večini slovenskega porekla, dvojezične napise, očituje ponovno, koliko so vredne izjave raznih predstavnikov oblasti o tako imenovani „popolni enakopravnosti" Slovencev na Koroškem.

Na „vaški večer" v Apače

Ob šumenju Borovnice se vzpenjam po strmi, ozki, z obeh strani s starinskim lesenim plotom obdani cesti k Rogarju, nekoč tako mogočni kmetiji, že čisto ob vznožju Malega Obirja. Po travniku, iz Humeliš sem se počasi priziblje volovska vprega, polno obložena smrekovega vejevja. Še le, ko se komaj opazno nasmehne, spoznam voznika: Rogarjevo Roziko. Trideset let se nisva videla od tistega časa, ko je bila glasovalna borba v polnem teku. Iz veselega, zvedavo gledajočega otroka, je po vojnih strahotah v Nemčiji izgnane Rogarjeve družine postala resna, vase zaprta, nadvse marljiva dečva, ki je iz izseljeništva povrnjenemu bratu v vso oporo pri gospodarstvu.. Vozila je smrekovo hovje za steljo, ker morejo še le, ko zapade sneg, po nevarnih in vijugastih drčah navoziti visoko v Obirju nagrabljeno listje.

„Prišel sem, prijatelj, da se zvečer nekoliko pomenimo o umetnih gnojilih," se obrnem napram gospodarju, ki je pravkar dospel iz gozda.

„Prav, prav, vsaj v resnici ne vem, kako bi trosil ta „kunstdinger". Oves, glavno naše žito, mi je na primer ves polegel, ko sem mu vigredi dal gnojilo salpeter."

„Ni čuda, prijatelj", odgovorim. „Vsa vaša zemlja je preveč enostransko zagnojena s hlevskim gnojem in dušikom sploh ter je potrebno, da proti poleganju zaorješ ali potrosiš po vrhu zdaj v jeseni kakih 400 kg tomaževe žlindre ali vigredi 300 kg superfosfata na enem hektarju."

V strahotno globoki soteski na levi od poti drvi in bobni peneča se Borovnica, da se skoraj stresajo s črnim gozdom porasla borovniška pobočja. Ob razjarjenem potoku je videti v globini še toliko prostora, da najdeta na zelenem obrobnem travniku prostora dve mali kmetiji, oziroma leseni koči. Čez nepopisano mikavne divjine, me prevzame, ko obstojim in se razgledam okrog sebe. Na jugu, na meji, grebeni razklane bele Košute, malo bliže goličavi greben Žetiškega gorovja in čisto blizu molčeči Črni vrh z Macnom v ozadju. Daleč na zapadu siva Jepa in v zlatem siju večernega sonca Dobrač. Na severu dolga slemena s snegom pokritih Visokih Tur in Svinje. Na vzhodu skalnati podaljšek Malega Obirja, iz katerega drvi k usihajočemu jezeru visoki slap, katerega pa odtod ni več videti.

V vso to prelest jasnega jesenskega popoldneva nenehno šumi Borovnica ter golči v komaj slišni daljavi Drava. Samo tu je moglo biti, kar je našega nepozabnega Voranca s tako silo prevzelo, da je v „Samorastnikih" zapisal toliko lepega o naši ožji domovini.

Po vsej skoraj tri četrt uri dolgi poti tik ob vasi me spremlja zdaj tiše zdaj glasneje rohnenje Borovnice. Levo od ceste v nizki grič, ki ga od zapada zakriva zelen smrekov gozdič ter redek jasen šop visokih, slokih mecesnov, je prislonjena ljudska šola. Spremenilo se je samo to, da je bil na šoli pred tridesetimi leti napis „Ljudska šola" danes pa se šopiri napis „Schule". Tudi učitelj je bil takrat mlad, živahen narodno zaveden domačin iz sosednje podjunske fare, ki pa je dva dni pred glasovanjem presedlal in zavzema danes vidno, visoko uradniško mesto na okraju.

Desno od ceste mlad Apačan izgotavlja za zgradnjo svoje hiše novodobno opeko, sestavljeno iz mešanice leša, peska in cementa. Naprej proti vzhodu je močvirnat travnik, zarastel ves z visokimi košatimi bori, izza katerih mora biti nekje kmetija, po domače Zabvačan, kamor sem namenjen. Ker pa sem imel še čas za svoj gospodarski sestanek, grem še nekoliko dalje skozi vas proti cerkvi in pokopališču. Na desni v notranjosti vasi, naselja ubornih nizkih hiš, je enonadstropna gostilna, na kateri tudi ni več slovenskega napisa, kakor pred tridesetimi leti: „Pri Jakopiču." Na pokopališču, na katerem se pogrezajo posamezni spomeniki že v sivi večerni mrak, najdem še nekaj slovenskih napisov, na primer Božič, Žavec, Kancijan, Jagovc. Zadnja dva, oba mladeniča, sta padla vsled hitlerijanskega nasilja in izdaje.

Noč je že, ko dospem k Zabvačana, mučeniški izseljeniški hiši. Čakali so me že, in ker je še čas sva si z gospodarjem ogledala še hlev, ki pa še dolgo ne bo tako poln, kot pred izselitvijo. Starši, bolehni gospodar, enako stara gospodinja in še ne dvanajstletna, sicer za gospodarstvo vsa goreča hčerka obdelujejo krasno, povsem zaokroženo kmetijo v ravni legi nad dvajset hektarjev obdelane zemlje ter 45 hektarjev gozda. „Ne bomo nič več sejali. Njive bomo pustili v travi", govori Zabvačan, „saj polski pridelki nimajo nobene cene več in tudi ljudi za delo ni dobiti. Samo trije smo za delo na tem obširnem gruntu."

Nato so dospeli sosedje drug za drugim in imeli smo prvi „vaški večer" v Apačah.

Vladimir Nazor: 6

Pokojnina Pometača Jožine

V moji hiši je — hvala Bogu! — dosti jesti, prostora tudi družine nimam preobilne. Nič mi ni do njegove pokojnine — ne potrebujem je. Bil bi greh utrgati en dinar od nje; poštenjak jo je krvavo zaslužil.

— No! No! — se je razveselil župnik.

— Toda kljub temu, gospod župnik, — je nadaljeval kmet — Jožine nočem vzeti pod nobenim pogojem k sebi.

— Kako? Kaj? Zakaj?

— Zaradi njegovega vnuka Krulje.

— Saj s Kruljem ni še nič urejeno; ne ustno, ne pismeno. Stric in vnuk se niti ne poznata ne. Pojdi no! — je silil vanj župnik.

— Nočem, gospod župnik, nočem imeti opravka s tem človekom. Zdavnaj je že vedel za starca... Večkrat gre v Zagreb in povsod vtakne svoj nos. Ko zver je čakal nanj. Ko je šla Jožina pokojnina v klasje, vidite, se je pa oglasil. Gotovo ve, kolikšna je in kaj je z njo. Kruljo je že napravil račun; kar zdi se mi, kam bi zabredel, če bi se vtaknil vmes. Ne, gospoda!...

Še nekaj je hotel reči, ko je nekdo potrkal. Vrata so se odprla in vstopil je možak. Srednje rasti je bil, plečat; na nizkem vratu je imel okroglo glavo z močnimi čelustmi in zelenkastimi očmi pod nizkim čelom. Stresel je dež s kučme in s kamižole.

— Dober večer vsem skupaj! Oprostite gospod župnik, da sem zamudil. Pravkar sem prišel iz gozda, jutri moramo pa zgodaj v mesto. Vem, za kaj gre. Kje je moj stric?

Ko so mu ga pokazali, je stopil h klopi, na kateri je zgrbljeni starček v polspanju bolj ležal kakor sedel.

Premeril ga je z očmi, se ga dotaknil z roko:

— Stric Jožina! Tvoj vnuk Kruljo je prišel!

Starec se je zdrznil, se zazrl vanj:

— Ha!

— Ne boj se, stric. Dobro ti bo pri meni. Sobo boš imel, hrano, vse.

— Kako pa je s češpljevim sadovnjakom, z vrtičkom, s čebelami? — je vprašal starec.

— Vse je tam. Nate čaka. Daj, vstani! Daj, da te bolje vidim.

In pomagal mu je vstati.

— Oh, slab si! Pa nič ne de; jaz in moja žena te bova že spravila na noge. Ha! Ha! Še metlo si prinesel. Saj je ne potrebuješ več; zdaj si upokojenec.

Zvok vnukovega glasu in način, kako je Kruljo govoril, mi nista bila všeč. Dejal sem mu:

— Pokojnine še ne dobiva. Nekje se je ustavilo.

On pa mi je dejal:

— Nič zato; ne bo ušla, kakor zajec v gozdu. Jutri grem tako v Zagreb.

— In majhna je, — sem dejal.

— Tudi o tem vem, gospod. Majhna, toda zagotovljena. Starček pa je gotovo kakor vsi mi Smrečnjakovega rodu, varčnež.

— Niti dinarja nima, — sem se začel vznemirjati.

— He! Vi ne poznate naših ljudi. Kdo ve, kaj se vse skriva v teh njegovih cunjah? Tudi Lojzo in Ivo sta zavohala nekaj v njih, pa sta se, vidite — prva znašla tukaj.

Oba kmeta sta se nato oglasila. Prišlo bi do vpitja in prepira, če jih ne bi bil župnik pomiril. Vnuk je hotel starca kar takoj vzeti s seboj.

— Tema je, dežuje, hladno je, — je dejal župnik, — Verbok pa ni tako blizu. Če ga boter Ivko ne vzame čez noč, bo Jožina ostal z gospodom do jutra pri meni.

— Ne! Pod nobenim pogojem. Voz imam s seboj. Njegov vnuk sem, s tistimi v Zagrebu pa se že pogajam. Pojdiva, stric!

In ni bilo drugega izhoda: konec koncev sva morala privoliti, da popelje starčka s seboj.

•

Drugi dan je bilo jasno, prijetno vreme, dasi malo hladnejše.

Z župnikom sva odšla ob sončnem vzhodu proti Verboku, da pogledava, kam je vnuk potisnil strica, da si še kar koli ogledava in da se pogovorimo, kaj bi bilo treba še ukreniti v pometačev blagor.

Ko sva prišla tja, sva se takoj prepričala, da je vnuk strica nagnal. Češpelj ni bilo skoraj nič; sadovnjak, vrt in dvorišče so bili založeni z drvmi in stavbinskim lesom, s katerim je Kruljo trgoval; o čebelah ni bilo sledu. Lesena bajta, hlev in stara, novo dograjena velika hiša. Blato in umazanija.

Kruljo je bil — kakor je rekel — zgodaj odšel. Sprejela naju je njegova žena, suhljata plavolaska z ostrim izrazom v obrazu, skopih besedi.

— Kje je Jožina?

Kakšen je notranji sestav Organizacije Združenih narodov

velesila s svojim vetom, kar pa v Generalni skupščini ni mogoče.

Dolžnosti in pravice držav članic OZN v pogledu socialno ekonomskega sodelovanja spadajo v pristojnost Generalne skupščine, v kateri se vsa ta vprašanja obravnavajo načelno, dočim za konkretno reševanje istih obstaja poseben organ — Ekonomsko–socialni svet. Medtem ko so sklepi Ekonomsko-socialnega sveta in vseh drugih organov Organizacije Združenih narodov pravomočni šele, ko jih odobri Generalna skupščina, je Varnostni svet tisti forum OZN, ki lahko svoje sklepe takoj izvaja in šele nato o njih poroča Generalni skupščini. Tudi v korejskem konfliktu je Varnostni svet samostojno vodil intervencijo sil OZN in je o tem poročal Generalni skupščini šele na sedanjem rednem zasedanju, ki se je začelo 19. septembra 1950. leta.

Organizacija združenih narodov skrbi tudi za ozemlja, ki nimajo svoje suverenosti in samouprave, kot so n. pr. bivše italijanske kolonije. V ta namen obstaja poseben Skrbstveni svet, ki pomaga in svetuje Generalni skupščini pri izvrševanju njenih skrbstvenih nalog.

Generalna skupščina vsaki dve leti voli nove začasne člane Varnostnega sveta (lani je Generalna skupščina izvolila Jugoslavijo za začasnega člana Varnostnega sveta kljub močni informbirojevski opoziciji). Generalna skupščina izvoli tudi člane Skrbstvenega sveta in Mednarodnega sodišča. Ona imenuje generalnega tajnika OZN, vendar na priporočilo Varnostnega sveta.

Generalna skupščina sprejema tudi nove člane Organizacije Združenih narodov. Vendar je v tem vprašanju vezana na priporočilo Varnostnega sveta (prav tu Sovjeti pridno uporabljajo pravico veta, kadar gre za sprejem njeni politiki nenaklonjenih držav). Vprašanje predstavništva nove Kitajske je odvisno torej predvsem od Varnostnega sveta, saj bi z njegovim priporočilom Generalna skupščina lahko to vprašanje rešila na tekočem zasedanju.

Generalna skupščina pa odloča tudi o izključitvi vseh tistih držav, ki bi kakor koli prekršile njeno ustanovno listino in proti katerim bi Varnostni svet podvzel kakršne koli politične ali vojaške sankcije.

Z ozirom na to, da je Organizacija združenih narodov z Generalno skupščino, Varnostnim svetom, Ekonomsko-socialnim svetom, Skrbstvenim svetom in Tajništvom kolektiven organ vseh njenih članov, predstavlja Generalna skupščina nedvomno glavni in najvažnejši organ zato, ker so v njej zastopane vse države-članice OZN, medtem ko je v ostalih organih OZN zastopano samo po nekaj držav.

•

Med drugo svetovno vojno in še prej so bili postavljeni temelji nekaterim važnim gospodarskim organizacijam. Ko je stopila v veljavo ustanovna listina OZN (24. oktobra 1945), je postala Organizacija združenih narodov nekak koordinacijski organ, okoli katerega so se zbrale samostojne gospodarske organizacije. Ker bi bilo vse te različne organizacije iz tehničnih razlogov nemogoče povezati v eno samo organizacijo, je bilo ustanovljenih več takih organizacij, in sicer za vsako dejavnost posebej. Te organizacije se imenujejo specializirane (strokovne) ustanove Organizacije združenih narodov. V svojem delu so popolnoma samostojne, imajo lasten statut in so samo pogodbeno vezane na Organizacijo združenih narodov, oziroma Ekonomsko-socialni svet.

Ena takšnih specializiranih ustanov OZN je MEDNARODNA ORGANIZACIJA DELA (MOR). Ta organizacija je bila ustanovljena že pred prvo svetovno vojno. Mednarodna organizacija dela nima izvršne oblasti, njen značaj je strogo svetovalen. V njej se samo razpravlja o najvažnejših problemih dela, proučava se njegova problematika in se vsi sprejeti sklepi priporočajo članicam v odobritev. Jugoslavija ni član te mednarodne organizacije, ker misli, da delavski razred v njej ni v dovoljni meri zastopan.

MEDNARODNA ORGANIZACIJA ZA PREHRANO IN POLJEDELSTVO. Mnoge države so takoj po končani vojni izrazile željo, da se izboljša svetovna prehrana, tako po količini, kakor tudi po kvaliteti. S tem ciljem je bila ustanovljena tudi mednarodna organizacija za prehrano in poljedelstvo, ki hoče doseči ta cilj s takojšnjo reorganizacijo svetovnega sistema preskrbe. Vendar so plemeniti cilji, ki si jih je organizacija postavila (organizacija zalog hrane za primer kriz kakršnih koli nezgod, enotnih cen prehranbenim artiklom itd.) propadli zaradi stalnih borb za razdelitev sveta na vplivnostna področja, ki jih vodita tako vzhodni kakor zahodni tabor.

Pod okriljem Organizacije združenih narodov je tudi MEDNARODNA ORGANIZACIJA ZA CIVILNO LETALSTVO ki je bila ustanovljena takoj po prvi svetovni vojni (leta 1919).

SVETOVNA ORGANIZACIJA ZA VZGOJO, ZNANOST IN KULTURO (UNESCO). Želja za medsebojno izmenjavo znanstvenih izkušenj in želja po kulturnem sodelovanju med posameznimi državami je rodila ustanovitev te organizacije. UNESCO je letos sprejela načrt o kulturnem sodelovanju in medsebojnih izmenjavah umetniških slik, črtežev, vseh vrst filmov, knjig, kiparskih del in drugih kulturnih vrednot, ki bi bili prosti vseh carinskih ovir.

SVETOVNA ZDRAVSTVENA ORGANIZACIJA (UNICEF). Splošno znano je, da so bile mnoge evropske države skupaj z ameriškimi in azijskimi na zelo nizki stopnji v pogledu zdravstvenih naprav za zaščito zdravja domačega prebivalstva. Neenakost in nerazvitost zdravstvene službe sta nujno narekovali ustanovitev svetovne zdravstvene organizacije, ki naj poveča mednarodno zdravstveno sodelovanje. Podvzela je vrsto ukrepov, da se preprečijo oziroma lokalizirajo tako nevarne in zavratne bolezni kot so: malarija, tuberkuloza, in razne druge bolezni, predvsem otroške, ki letno zahtevajo na tisoče žrtev.

MEDNARODNI MONETARNI FOND in MEDNARODNA BANKA ZA OBNOVO IN RAZVOJ. Izkušnje pridobljene med in po vojni, so pokazale, da je treba posvetiti vso skrb povojnemu valutno finančnemu sodelovanju, katerega glavni cilj naj bi bil dajanje finančnih sredstev gospodarsko slabo razvitim državam z namenom, da se le ti porabijo za nagel in vsestranski dvig zaostalih držav. S temi cilji sta bili osnovani tudi Mednarodni monetarni fond in Mednarodna banka za obnovo in razvoj.

Z Organizacijo združenih narodov je povezano tudi delovanje SVETOVNE POŠTNE ZVEZE in MEDNARODNE ORGANIZACIJE ZA TELEKOMUNIKACIJE.

Ukinjeni sta bili dve začasni organizaciji in sicer UNRRA in Mednarodna organizacija za pomoč beguncem (ki se sicer statistično vodi še do konca leta in je zato v shemi še upoštevana).

Nedavno je bila ustanovljena tudi MEDNARODNA ORGANIZACIJA ZA MONOPOL OPIJA.

Vse te organizacije bi lahko mnogo pomagale k čimprejšnjemu dvigu posameznih držav. Vendar je delovanje mnogim izmed njih otežkočeno oziroma onemogočeno prav zaradi hladne vojne, ki se odraža tudi v delovanju opisanih specializiranih ustanov Organizacije združenih narodov.

Generalna skupščina
Varnostni svet

Stalni odbori Generalne skupščine

Odbor za politična vprašanja
Odbor za gospodarstvo in finance
Odbor za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja
Odbor za skrbstvena vprašanja
Odbor za administrativna in proračunska vprašanja
Odbor za pravna vprašanja
Verifikacijski odbor

Ekonomsko socialni svet
Skrbstveni svet
Medržavno sodišče
Tajništvo

Specialne ustanove OZN

Mednarodna organizacija dela
Mednarodna organizacija za prehrano in poljedelstvo
Mednarodna organizacija za civilno letalstvo
Svetovna organizacija za vzgojo, znanost in kulturo
Svetovna zdravstvena organizacija
Mednarodni Monetarni fond
Mednarodna banka za obnovo in razvoj
Mednarodna organizacija za trgovino
Svetovna poštna zveza
Mednarodna organizacija za telekomunikacije
Mednarodna organizacija za begunce - I. R. O.
Mednarodni monopol opija

HRAST JE ZDRAVILNA RASTLINA

Da, tudi hrast ima v sebi snovi, ki zelo dobro učinkujejo na človeško telo. Ne samo hrast, mnogo rastlin; najbrže celo vse rastline,, samo, da ne vemo, kaj katera rastlina krije v sebi in v katerem primeru kaj čemu služi. Počasi odkriva človeštvo tajnosti narave, z drobnimi koraki stopica do resnice in znanja. Toda kaj hočemo vedeti, saj je človeštvo še zelo mlad luksuz zemlje, čez milijon let bodo ljudje že kaj več vedeli, če se ne bodo prej med seboj poklali in pobili.

Človeštvo je že davno spoznalo, da ima hrastova skorja v sebi moč, ki čudovito vpliva na prebavila in na kri. Če ni bilo kaj v želodcu in črevesju v redu, predvsem pri izpraznjevanju črevesa, potem so pili čaj iz hrastove skorje. Menili so in doznali, da ta končno nekako stisne želodec in prebavila in zazdravi te nevšečnosti. Cigani pojejo vse, celo po bolezni poginule živali, ki jih tudi izkopljejo iz zemlje. Ljudje se čudijo: „Iz železa so ti ljudje; če bi mi kaj takega jedli, kaj bi bilo z nami. Tem pa ni nič, zdravi so kot ribe v vodi!" Šepeta se, da so cigani posebni častilci hrastove skorje in da je to eno njih prvih zdravil, ki jim ohranja in utrjuje prebavila.

Pa ne samo prebavila. Tudi krvavitve, zunanje in notranje, ustavi ta skorja. Stisne in skrči jim žile. Hrastovo skorjo so s pridom uporabljali pri prav nerodnih krvavenjih. Včasih prične maternica krvaveti ob času, ko ne bi nobeden pričakoval. Hemeroidi so znana sitnost, bolijo in krvavijo.

Včasih se kdo zastrupi; kdo po neumnosti, kdo po nesreči. Treba je nekaj proti temu strupu in kot močnega zaščitnika proti strupu, ki je prišel v telo cenijo ponekod hrastovo skorjo.

Na ozebline, ki pa se še ne gnoje, stavijo ljudje obkladke iz hrastove skorje, pa tudi na opekline.

Toda ne samo skorja, tudi želodi imajo svojo vrednost. Kako se prasiči po njih odebele, je znano. Imajo pač mnogo hranljive ga in redilnega v sebi. Vendar pa za naša usta surov želod ni, ker je precej grenak. Toda če ga pečemo nad ognjem kot kavo precej njegove grenkobe izgine, razne snovi v želodu se izpremene in dobi vse boljši okus. Tak žgan ali pražen želod priporočajo, da se dela iz njega kavi podobno pijačo. Pravijo, da je taka pijača, ki ni nič slabšega okusa kot prava kava, zlata vredna za slabokrvne ljudi, pa tudi vsem onim jo priporočajo, ki nimajo v redu prebave. Taka kava baje, če je le mogoče, napravi red v prebavilih. Otroci so često grižavi. Vse mogoče stvari priporočajo, mnogi so pa tudi že poizkušali s to želodovo kavo, ki se je, kot se čuje, zelo obnesla.

Za zdravilo je najboljša mlada skorja, če je starejša od dveh let je preveč. Najboljše so mladike. Obirajo jo spomladi in jeseni. Pa se čuje, da je ona spomladi obrana več vredna kot jesenska. Nasečejo jo v ozke paske in suše na soncu in zraku. Zunaj je ta skorja sivkasta, svetla, notri pa rumenordeča. Okusa je grenkega. Diši tako kot strojilo in če jo grizemo, vleče usta. Čisto umljivo; v tej skorji je od vseh snovi največ tanina, ki vleče usta in ki diši po strojilu. Seveda ni sam tanin v skorji. Koliko raznih snovi so vse kemiki učenjaki našli v tej skorji in vse te snovi skupaj ugodno vplivajo in zdravijo razne človeške težave in nadloge.

Hrastova skorja je dober znanec ljudem. Koliko človeških težav je že omilila in prav dobro je imeti jo vedno v domači hiši pri rokah.

T. P.

Načrt konvencije o svobodi obveščevanja

Socialni odbor Generalne skupščine OZN je sprejel s 35 glasovi, pri vzdržanju 15 delegatov, sklep o ustanovitvi posebnega odbora, ki bo pripravil načrt za konvencijo o svobodi obveščanja. Ta odbor, v katerega so bile izvoljene Kuba, Egipt, Francija, Indija, Jugoslavija, Libanon, Mehika, Kolumbija Filipini, Sovjetska zveza, Velika Britanija ZDA, Ekvador, Pakistan in Saudova Arabija bo na prihodnjem zasedanju socialno-ekonomskega odbora poročal o svojem delu. Velika večina malih držav zahteva, da se nadaljuje z delom za sestavo konvencije in ta čimprej sprejme, velike države pa so proti konvenciji.

Jugoslovanski delegat Ratko Plejič je poudaril, da bi sprejetje in izvajane take konvencije vzpodbudilo tiste sile, ki se zavzemajo za ohranitev miru.

V Buenos Airesu so ustanovili argentinsko-jugoslovansko trgovsko zbornico

V Buenos Airesu je bila ustanovljena argentinsko-jugoslovanska trgovska zbornica, ki bo pomagala pri boljšem poslovanju in uspešnem razvoju trgovinskih odnosov med Jugoslavijo in Argentino.

Na ustanovni skupščini je bil izvoljen upravni odbor zbornice. Ob tej priložnosti sta bila izvoljena častna podpredsednika zbornice pooblaščeni minister in izredni poslanik Jugoslavije v Buenos Airesu Marijan Stilinovič in pooblaščeni minister in izredni poslanik republike Argentine v Beogradu Francisco Canoso.

— Ne vem. Snoči sem ga komaj videla. Bara, kaj je s tistim starcem.

Ena izmed dekel se je oglasila:

— Spi. V hlevu.

— Tako ste ga torej sprejeli in mu odkazali tak prostor! — je župnik očital gospodinji.

— Gospod župnik, saj sem vam že rekla, da sem ga snoči komaj videla Ko se Kruljo vrne, mu vse povejte. Jaz imam dovolj drugega dela in drugih skrbi.

Dekla naju je spremila na konec dvorišča, do vrat v hlev.

Vstopila sva, hlev je bil prazen, neosnažen, krave odgnane na pašo. In temačno je bilo, da sva prižgala svetilko.

„Jožina!" — kličeva in hodiva po hlevu.

Nazadnje sva ga našla.

Starec je ležal vznak nekje v kotu na senu. Ves trd je bil, ni se premaknil. Zraven njega je ležala zelenkasta sluz, ki jo je med kašljanjem metal iz sebe; na bradi so še ostanki sline, ki mu je silila iz ust.

Otipava ga; mrzel kakor led.

Župnik sname klobuk, se pokriža, sklene roke in začne polglasno moliti. Ko odmoli mi de:

Nisem mislil, da se bo takole končalo! Toda Bog ve? Mogoče se je dobri Bog reveža usmilil.

Še vedno sem gledal Jožino. Videl sem, da je preperela podloga njegove kamižole na silo razparana. Opozoril sem župnika na to.

— Da, — je rekel. — Oni razbojnik ga je še snoči preiskal; gotovo je pričakoval, da ima denar ali pa hranilno knjižico.

•

Še tisti dan sva spravila starega pometača v Krkalj; drugi dan zgodaj smo ga pokopali.

Ko sem se vrnil v Zagreb, sem stopil v pisarno, kjer odrejajo pokojnine mestnih uslužbencev.

— Včeraj je bil tukaj vnuk Jožeta Smrečnjaka. Toda s to blaženo pometačevo pokojnino še nekaj časa ne bo nič. Kontroli se zdi, da starec nima predpisanega števila službenih let; nove dokaze zahtevajo. Tisti vnuk pa ne da miru, — mi je dejal uradnik.

Dal sem mu župnikovo potrdilo, da je Jožina umrl.

— No! — je dejal. — Tudi ta skrb je v kraju. Vpisal je potrdilo v zapisnik, ga priložil spisu, potem je pa na robu narisal z modrim svinčnikom križ Spodaj je pa napisal: „Umrl dne 20. X. 1940. leta v Verboku. Glej priloga št. 15. A. A."

KONEC

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4, Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.